

Література:

1. Зимовець Р. В. Покоління прав людини. Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. Т. 2 : Філософія права / редкол.: С. І. Максимов (гол.) та ін. ; Нац. акад. прав. наук України ; Ін-т держави і права імені В. М. Корецького НАН України ; Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2017. 1128 с.
2. Шибаніц Д. М. Сучасна проблематика теорії «поколінь прав людини» в умовах європейської міждержавної інтеграції. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право*. 2015. Вип. 31. Т. 1. С. 57–61.
3. Аврамова О. Є. Четверте покоління прав людини: право бути людиною. *Вісник Національної академії правових наук України*. Том 32, № 3, 2025. С. 63–86.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-580-1-24>

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ПРОТИДІІ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ В УКРАЇНІ

Чорба Максим Дмитрович

*викладач громадянської освіти: основ правознавства,
циклова комісія викладачів соціально-економічних та природничих
дисциплін*

*Комунальний заклад «Балтський педагогічний фаховий коледж»
м. Балта, Україна*

У XXI столітті інформаційний простір перетворився на ключову арену політичного, економічного та воєнного протиборства. Дезінформація стала одним із найнебезпечніших інструментів гібридної агресії, що застосовується для підриву національної безпеки, зміни суспільних настроїв і руйнування демократичних інституцій. Після 2014 року, а особливо після широкомасштабного вторгнення РФ у 2022 році, Україна стала об'єктом системних та багаторівневих інформаційно-психологічних операцій, що вимагає створення розгалужених адміністративно-правових механізмів реагування [1, с. 14].

Дезінформація є складним соціально-правовим явищем, яке виходить за межі звичайної недостовірності інформації. У сучасній доктрині її розглядають як структурований вплив на когнітивні процеси суспільства, спрямований на деформацію моделей сприйняття та ухвалення рішень. Журавльов Д. В. визначає дезінформацію як «інструмент

руйнації когнітивної стабільності суспільства, що спрямований на під-
рив державної суб'єктності та порушення демократичних процесів»
[2, с. 86].

Сучасні дезінформаційні кампанії характеризуються ознаками сис-
темності, умисності, наявності чітких політичних або воєнних цілей,
психологічної спрямованості та високого рівня технологічної під-
тримки. Такі кампанії використовують методи емоційного зараження,
маніпулювання страхами, фрагментацію інформаційного поля, алгорит-
мічні атаки, підсилення бот-мережами та механізми мікротаргетингу,
що робить їх значно ефективнішими, ніж традиційні форми про-
паганди.

Інституційний механізм протидії дезінформації в Україні ґрун-
тується на діяльності широкої системи державних органів. Мініс-
терство культури та інформаційної політики забезпечує стратегічне
планування інформаційної політики; Центр протидії дезінформації при
РНБО України виконує функції аналітичного ядра; Служба безпеки
України здійснює контррозвідувальні заходи; Національна рада з пи-
тань телебачення і радіомовлення регулює медіасферу; ДССЗІ
відповідає за кібербезпеку. Як зазначає Городяненко Л. М., ефектив-
ність такої системи залежить від здатності до міжвідомчої координації
та обміну інформацією [3, с. 41].

Нормативно-правове забезпечення протидії дезінформації в Україні
базується на законах «Про інформацію», «Про медіа», «Про націо-
нальну безпеку України», підзаконних актах Кабінету Міністрів Украї-
ни та рішеннях РНБО. Особливе значення має Закон України «Про
медіа», що інтегрує європейські стандарти регулювання цифрових
платформ відповідно до Digital Services Act та визначає механізми від-
повідальності онлайн-сервісів за поширення шкідливого контенту [4].

Моніторинг інформаційного простору є ключовим адміністративно-
правовим інструментом. Згідно зі звітом Центру протидії дезінформації
при РНБО України, у 2023 році було ідентифіковано понад 120 інфор-
маційно-психологічних операцій, спрямованих на оборонну, економіч-
ну, соціально-гуманітарну та міжнародно-політичну сфери [5, с. 19].
Моніторинг здійснюється через поєднання OSINT-розвідки, контент-
аналізу, мережевого аналізу, аналізу динаміки поширення інформації
та інших методів інформаційної аналітики.

Технологічний розвиток суттєво змінив характер дезінформаційних
атак. Дослідження Шевчука О. В. демонструють, що використання
штучного інтелекту, deepfake-технологій, генеративних моделей, алго-
ритмічних маніпуляцій та метаданих атак перетворюють дезінформа-
цію на високоточну зброю інформаційного впливу [6, с. 73].

Санкційний механізм, що реалізується через рішення РНБО України, відіграє надзвичайно важливу роль у нейтралізації ворожої дезінформаційної інфраструктури. У 2022–2024 роках було запроваджено санкції до десятків телеканалів, інформаційних ресурсів та соціальних акаунтів, які систематично поширювали антиукраїнські наративи [5, с. 26].

Співпраця України з цифровими платформами є важливою складовою інформаційної безпеки. VoxCheck повідомляє, що після 2022 року кількість видалених проросійських акаунтів на YouTube, Meta, Google і TikTok зросла на 35%, що свідчить про ефективність адміністративного впливу України у сфері глобальної інформаційної політики [7].

Попри значний прогрес у сфері протидії дезінформації, система стикається з низкою серйозних викликів. Серед них: відсутність юридично усталеного визначення поняття «дезінформація», складність доведення умислу при притягненні до адміністративної відповідальності, недостатня кількість фахівців-аналітиків, обмежена прозорість алгоритмів цифрових платформ, нерівномірний рівень медіаграмотності населення [3, с. 42].

Подальший розвиток адміністративно-правових механізмів має базуватися на ухваленні спеціального Закону України «Про протидію дезінформації», гармонізації законодавства з нормами Європейського Союзу, створенні системи національних центрів цифрової експертизи, розвитку стратегічних комунікацій, інституціоналізації освітніх програм з медіаграмотності та модернізації професійної підготовки фахівців у сфері інформаційної безпеки.

Література:

1. Брижко В. М. Інформаційна безпека України. Київ : НА СБУ, 2020. 256 с.
2. Городяненко Л. М. Державна інформаційна політика. Київ : КНЕУ, 2019. 344 с.
3. Журавльов Д. В. Інформаційне право України. Харків : Право, 2021. 184 с.
4. Про медіа : Закон України № 2849-IX від 13.12.2022.
5. Центр протидії дезінформації при РНБО. Звіт за 2023 рік. Київ, 2024.
6. Шевчук О. В. Протидія інформаційним операціям. Львів : Сполом, 2022. 192 с.
7. VoxCheck. Аналітичний звіт 2023. Київ, 2023.